

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ หมายถึง สภาที่ตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติแทนสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภาในการออกกฎหมาย อันเนื่องมาจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้สิ้นสุดลงหลังจาก คณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลและประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองหรือรัฐธรรมนูญชั่วคราวแทนรัฐธรรมนูญเดิม สภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงมีลักษณะเป็นสภาเดียวซึ่งได้รับการแต่งตั้งจาก คณะรัฐประหาร ซึ่งรัฐธรรมนูญบางฉบับอาจกำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ร่างรัฐธรรมนูญอีกหน้าที่หนึ่งด้วย

ที่ผ่านมามาประเทศไทยได้มีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติมาแล้ว 6 ชุด ดังต่อไปนี้

1. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2515 แต่งตั้งขึ้นในรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร
 2. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2516 แต่งตั้งขึ้นในรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516
 3. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2520 แต่งตั้งขึ้นหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2520 คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน นำโดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ยึดอำนาจรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร
 4. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2534 แต่งตั้งขึ้นหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ นำโดย พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ และพลเอก สุจินดา คราประยูร ยึดอำนาจรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
 5. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2549 แต่งตั้งขึ้นหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2549 คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นำโดย พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ยึดอำนาจรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร
 6. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2557 แต่งตั้งขึ้นหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ นำโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ยึดอำนาจรัฐบาลนางยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2557 จัดตั้งขึ้นโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติหลังรัฐประหาร และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยได้กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติประกอบด้วย สมาชิกจำนวนไม่เกิน 220 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด และมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติหรือรัฐมนตรีในขณะเดียวกันไม่ได้ และกำหนดให้มีประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 1 คน และรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวนไม่เกิน 2 คน

อำนาจหน้าที่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ ให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า 25 คน สามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติได้

ยกเว้นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินจะเสนอได้โดยคณะรัฐมนตรีและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้โดยคณะรัฐมนตรีหรือผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น นอกจากนี้ ยังมีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติพระราชกำหนดที่คณะรัฐมนตรีเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้มีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป

2. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสามารถตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติในเรื่องใดอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน หรือเมื่อเห็นว่าเป็นกระทู้ที่ต้องห้ามตามข้อบังคับ และเมื่อมีปัญหาสำคัญ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายเพื่อซักถามข้อเท็จจริงจากคณะรัฐมนตรีก็ได้ แต่จะลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจมิได้ นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่เสนอความคิดเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับปัญหาสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยนายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ แต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายไม่ได้

3. อำนาจหน้าที่อื่นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีหน้าที่ในการเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีเพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือมีเขตพื้นที่นอกอาณาเขต ซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือที่กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง ในการนี้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ยังได้บัญญัติให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีส่วนร่วมกับการกระบวนกรจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ โดยให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอผู้แทน จำนวน 5 คน เพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา 32 ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติสามารถเสนอความเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญไปยังคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประกอบการพิจารณาได้

จัดทำโดย

นายอานันท์ เกียรติสารพิภพ นิตกรเชี่ยวชาญ

นายวิริยะ คล้ายแดง วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายจิรณัฏย์ ชาญเชิงพานิช วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นางสาวดาวรัตน์ สมจิตร เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ